

Марія КУХТА, Любов МАЛЯР
(Ужгород, Україна)

ПУБЛІЦИСТИКА АВГУСТИНА ВОЛОШИНА (20–30-і рр. ХХ ст.)

Широкому загалу А. Волошин більш відомий як активний громадський і політичний діяч, Президент Карпатської України. Не менш результативною була його діяльність як священника і монсиньора греко-католицької церкви, багатолітнього і незмінного директора Ужгородської учительської семінарії, завідувача кафедри педагогіки Українського вільного університету в

Празі та останнього його ректора. Однак А. Волошин як публіцист відомий доволі вузькому колу дослідників.

Журналістське перо А. Волошина гартувалося в газеті «Наука», що була заснована ще в 1887 р. як орган общества святого Василя Великого. З приходом у редакторське крісло А. Волошина (1903 р.) газета отримала нове дихання. Вже наступного року в редакторській рубриці читачам роз'яснювалося значення етноніма «українець» на прикладі документальної історії про «розлуку між народом великоруським і малоруським». Однак акційне товариство «Унію», яке тривалий час (Австро-Угорський період розвитку Закарпаття) фінансувало видання, почало диктувати редактору умови, від яких він рішуче відмовився. Цей факт підштовхнув А. Волошина до заснування нового видання – газети «Свобода» (1922 р.) Варто підкреслити, що газета вміщувала книжечки-додатки «Поучительное чтение», розраховані на простолод. У такий спосіб закарпатський малограмотний читач отримав «Робінзона Крузо», «Сорок казок», «Поради із садівництва», «Науку бджолярства».

Отже, в газеті «Наука» А. Волошин збагнув силу друкованого слова і при першій можливості перетворив пресу в дієвий засіб педагогічного впливу, скориставшись нею в повній мірі.

Архівні джерела стверджують, що в Підкарпатській Русі (Закарпаття періоду Чехословаччини (1919–1938 рр.) налічувалося більше 70 найменувань різних періодичних видань, з яких близько двох десятків – педагогічні [3], організатором і редактором багатьох з них був А. Волошин.

Педагогічні видання були поліфункціональними, оскільки такі з них, як «Підкарпатська Русь», «Пчілка», «Наш рідний край» використовувалися в якості універсального підручника з рідної мови, літератури, історії, географії, краєзнавства, а фахові педагогічні видання «Учитель» та «Учительський голос» нерідко заміняли вчителю навчально-методичні посібники, позаяк брак і перших, і других був досить відчутним. Чехословацький уряд фінансував частину накладів журналів, що в обов'язковому порядку поступали в сільські школи по одному-два примірники. В скрутні для редакції часи «Пчілка», наприклад, виходила на власні кошти А. Волошина.

Важливу роль у становленні національного шкільництва відіграв науковий часопис «Підкарпатська Русь», який по часі стає органом Педагогічного товариства Підкарпатської Русі, очолюваного А. Волошином.

Власним журналістським дітищем А. Волошина можна вважати «Пчілку», дитячий педагогічний журнал, який спочатку був задуманий як суто природниче видання, адресоване й дорослим. Відтак концепція часопису змінюється. На кінець 20-х років ХХ ст. основне призначення журналу сформульоване так: «Служити нашому народу та молоді провідною зорею на шляху до піднесення культурного рівня, зацепити у душі кожного красні людські почуття та навчити понад усе любити свій народ і свій рідний край» [1, 90].

Життя засвідчило, що журнал успішно справився зі своїм завданням, бо на його змістовних матеріалах виховувалося не одне покоління закарпатців [2]. Отже, якщо в «Науці» та «Підкарпатській Русі» А. Волошин проявив себе як талановитий вчений, який уміє оперувати аргументами й фактами, то в «Пчілці» найповніше проявився його педагогічний талант: обізнаність з європейськими педагогічними традиціями, глибина і перспективність педагогічного мислення, знання дитячої психології.

Крім того, порівняння змістового наповнення «Пчілки» як світського видання з «Благовісником» А. Волошина як релігійним часописом дає можливість зробити висновок: редактор часописів – не просто високоосвічена й шляхетна людина, а ще й толерантна, витримана. Читач «Пчілки» навіть не здогадується, що її редактор – священик. Натомість у «Благовіснику» все говорить про те, що редактор є глибоко віруючою людиною і наполегливо відстоює релігійні постулати греко-католицької церкви.

Таким чином, А. Волошин, маючи тверде переконання в дієвій силі друкованого слова, спрямовував періодику для реалізації наступних цілей:

- а) національного освідмлення широкого загалу населення краю. Кожний заможний селянин вважав за потрібне придбати для дітей хоча б одну – дві книги чи журнал;
- б) становлення і розвитку української національної школи;
- в) формування місцевої інтелігенції з числа освітян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошин А. Промова з нагоди 10-літнього ювілею прилучення Підкарпатської Русі до Чехословацької Республіки. *Свобода*. 1929. 18 липня.
2. Закарпатоукраїнська література 20–30-х років ХХ ст.: пошук виховного ідеалу. Ужгород: Полічка «Карпатського краю», 1998. № 1 (82). 92 с.
3. Магочій П. Формування національної самосвідомості: Підкарпатська Русь (1848–1948). Ужгород, 1994. 296 с.